

L'OMBRA HA TORNAT

Us he parlat abans d'ara d'unes ombres que venen a trobar-me a dir-me el que pensen sobre els fets actuals. Un jorn aparegué aquell mil·lenari Eldethyr per a rectificar una mostra de superbia local de Peman, i mes tard vingué una altra ombra d'un desconegut que s'anomenava acadèmic de la Llengua per a eixugar la taca que al damunt de la il·lustre Corporació llençava el nou acadèmic en Camil J. Cela.

Jo creia que no calia fer cas de que vinguessin més ombres. Semblava que la vida s'escolaria d'olçament com un rec mansoi entre canyars i violetes. Però no es així.

Ahir em trobava planejant el meu viatge a Alabric, Gesoria, o Sant Feliu de Guíxols o com vulgueu anomenar-lo, que tot li escau bé a aquesta incomparable Ganxonia, única en el món, sobre tot per els que havent nascut en ella i vivint fora, només podem rabejar-nos en el seu ambient una vegada a l'any. I encara fos així sempre! Com dic, estava pensant si hi aniria per terra o per mar, si hi arribaria de dia o de nit, esperat o volent donar una sorpresa, quan vaig sentir una mà que es posava a la meua espatlla.

Vaig girar, sorprés, el cap, perquè creia trobar-me sol. Una ombra que al cap hi duia una cosa vermella —era el tocat frigi, pare de la barretina— es dreçava, somrient.

—Bon dia, noi.

—¿Tu ets Eldethyr, oi?
El mateix.

—¿Vens per a rectificar una altra eixida de tò d'en Peman?

—No, però vinc per assumpte més seriós.

—¿Contra qui?

—Contra Alabric, Gesoria, Ganxonia o Sant Feliu de Guíxols.

—¡I ara!

—Sí, noi... Veurás... Quan tu arribes al poble per una mesada, cada jorn a dos quarts d'una, vens a seure't en un banc del passeig de cara al mar, aquest mar que si es pogués vendre a pams com si fos una horta o una vinya, damunt de la sorra hi hauria una muntanya de sacs d'or.

—El nostre mar no es ven.

—Es un dir. Doncs jo sé el que et passa. La teva imaginació trevalla, i en un moment donat desapareix l'escollera i el port, i al teu davant hi ha

una vasta platja daurada, besada per unes petites onades que murmuren amb un fil de veu musical. A ma esquerra el molí de les Forques es com el tors gegantí d'un elefant que al damunt porta la torreta del vell molí. A mà dreta sota l'ermita de Sant Elm que és una volva de neu en el top d'una muntanya, s'hi veu l'enorme ferida de la Pedrera, rojenca, decolor de carn com una nafra oberta en el costat d'un gegant caigut a voramar. Es la visió que tenie al davant quan eras menut, allà a les derrerries del segle passat.

Llavors Sant Feliu tenia més de quinze mil habitants i el nom del poble era en les cinc parts del món més conegut que el de Madrid o Barcelona. El top us havia fet universals. La gent no sabia el que valia la Costa Brava. Us banyaveu a Calasanz i a Sant Pol, les dues platges de Sant Feliu, ara Calasanz es del Ministeri de Marina i Sant Pol es de S'Agaró.

Per la festa major s'aixecaven dos o tres envelats i la gent es divertia amb una sana alegria «de poble». Els ganxons solaveu amb molta gràcia com un distintiu especial de la llengua, Deieu «sa noia d'es cal Verd duia ses mitjes a garró» i al oir-ho, els forasters deien; «Aquest sorge es ganxó aleshores ereu el poble de les berenades per les cales o a la Font Picant», dels ressopons de «peixopalo», guisat tant ganxó com el xampany és d'Epernay, o la «boullabaisse» es de Marsella.

—Tens raó, Eldethyr, Jo encara el recordo aquell poble meu de les derrerries del segle dinou, Recordo l'amic de casa que va portar de França la primera màquina de fer taps. Tots els milions de bilions de taps que pel món es gastaven eixien de mitja dotzena de pobles de l'Empordà, però sobre tot de Sant Feliu. Dels quinze mil habitants que hi havia potser deu mil ajudaven a fer taps. Aleshores, als deu o dotze anys els bordegassos començaven escairant. La majoria de les entrades de les cases eran fabriquetes minúscules d'on cada jorn eixien sacs de taps, de carracs o de pelures. Per Carnaval eixien colles a mostrar pels carrers els balls de colles que s'havien fet seculars, En arribar l'hivern tots els dissaptes al vespre hi havia en la sala de ball de can Roca, balls que s'anunciaven amb el que es deien «passades». Mig poble anava darrera de quatre músics tocant darrera d'una gran farola de

paper... ¡Ai quin temps aquell!

—¿El trobes a mancar?

—Sí, però comprenc que els pobles a mida que passen els anys varien. Aquell ball de carnaval d'en Joan de Serrallonga, que era la cosa més còmica del mon, avui potser no faria gens de gràcia.

—Els costums varien, es cert... Però tu no acabes de confesar el que portes a dins.

—Tens raó, Eldethyr. Jo veig el meu poble, la materialitat del poble, aixó es: el casal, el vell convent, els carrers estrets, la majoria de les pedres iguals a com eren als meus dotze anys... però la gent no es pas la mateixa.

—Sónt més cultes. Han estudiat més...

—No es pas això, Eldethyr.

—Han conegut el que ha portat la civilització. El cine... el fútbol...

—No es pas aixó.

—El món ha descobert la Costa Brava que nosaltres mateixos ignoravem...

—Tampoc es aixó. No sabria explicar t'ho. En general em sembla que la gent pensa amb un altre cervell, i estima amb un altre cor, ben diferent del cervell i del cor de la gent del vuitens. Mira... Jo vaig naixer i viure a Sant Feliu fins als divuit anys, al costat d'una àvia i d'un oncle que foren ma mare i mon pare. Quan vaig anar a reunir-me amb el meus veritables pares a Valencia, al devallar el turó de la costa d'en Pi, i perdre de vista a Sant Elm, vaig arrencar en un plor amarg de criatura. En arribar a Barcelona encara tenia els ulls humits.

Doncs bé; Si avui a l'any 1.959 tingués divuit anys i degués separarme de Sant Feliu no ploraria. Potser quan devallaria la costa d'en Pi encendria una cigarreta i passaria fumant per Santa Cristina pensant qui sap en qué... Aixó és, amic Eldethyr el que endevino que faria l'actual generació d'Alabric, Gesoria, Ganxonia o Sant Feliu de Guíxols al allunyar-se del poble per un seguit d'anys.

—Potser sí que tens raó... Be noi, no t'encaparris, creu-me... Ara vés a passar unes setmanes al teu poble i amara't ben xop de Guíxols, però del Guíxols d'ara... Aquell... ja es mort i soterrat.

—Gràcies, Eldethyr...